

پرونده «وطن امروز» درباره وضعیت فعلی تولید سرپال در شبکه نمایش خانگی

بساز بنداز

گروه فرهنگ و هنر: این روزها شبکه نمایش خانگی بیشتر به خاطر عده‌های بالایی که در فضای غیرشفاف آن رد و بدل می‌شود، در رسانه‌ها مطرح است. اذعان به این واقعیت، چندسالی است از سوی تعدادی از تهیه‌کنندگان در گفت‌وگوها و اظهار نظرها تکرار شده است. شهرزاد، پرسروصداترین پروژه این سال‌ها در شبکه نمایش خانگی، در فضایی غیرشفاف تولید شد. تهیه‌کنندگان و سرمایه‌گذارانش که این روزها در زندان به سر می‌برند، در روزهای تولید «شهرزاد» مدعی بودند، سودآورترین پروژه نمایش خانگی را تهیه کرده‌اند. ادعایی که این روزها درباره‌اش تشکیک می‌شود، چرا که سرمایه‌های بادآورده آن پروژه آنقدر قدرت داشت که جو تبلیغاتی غیرواقعی را واقعی جلوه دهد. فضای غیرشفاف و عده‌های بالا در شبکه نمایش خانگی، سیستم غیرمتعارفی را در سینما و تلویزیون به وجود آورده است، به طوری که بازیگری با مجموع فعالیت ۲۰ دقیقه‌ای در سینما هم برای حضور در تلویزیون شرط می‌گذارند، چرا که عده‌های غیرشفاف و نامتعارف در شبکه نمایش خانگی و سینما، در تلویزیون وجود ندارد. این اتفاق نه فقط برای بازیگران که برای دیگر عوامل پروژه‌های سینمایی و شبکه نمایش خانگی نیز افتاده است. اخبار تأیید نشده‌ای که برخی اوقات برای بالا بردن رقم دستمزد عوامل سینمایی مطرح می‌شود، گاهی عجیب و غریب است. مثلاً اینکه نویسنده برای نگارش هر قسمت یک سریال شبکه نمایش خانگی، ۲۰ میلیون تومان دریافت می‌کند، یا بازیگری برای حضور چند دقیقه‌ای در یک پروژه سینمایی عددی بالای یک میلیارد تومان دریافت کرده است. در این شماره از «وطن امروز» درباره وضعیت فعلی شبکه نمایش خانگی، با ۲ تهیه‌کننده سینما و تلویزیون و شبکه نمایش خانگی گفت‌وگو کرده‌ایم. سیدامیر پروین حسینی و ایرج محمدی البته مطرح شدن برخی اعداد و ارقام در سیستم شبکه نمایش خانگی و سینما را اخباری غیرواقعی می‌دانند و معتقدند نباید هر رقمی که می‌شنوید را باور کنید، چرا که اگر این عده‌ها واقعی باشد، سنگ روی سنگ بند نمی‌شود!

گفت‌وگوی «وطن امروز» با سیدامیر پروین حسینی، رئیس هیأت‌مدیره آی‌فیک درباره وضعیت شبکه نمایش خانگی

کمتر از ۲۰ تهیه‌کننده حرفه‌ای داریم

ساخته می‌شد ولی با محتوایی ایرانی که ارزش‌های ما از جمله خانواده را تبلیغ می‌کرد. البته در آن زمان وضعیت بازار نمایش خانگی به واسطه ناتمام ماندن سریال‌های دیگر، مناسب نبود که لطمه بزرگی را به این صنعت زده بود. ورود شرکت‌های VOD نقطه عطفی برای این صنعت بود که در پی آن حجم تولیدات این شبکه نیز افزایش یافت. البته من در این میان به چند سریال اشاره نکردم، چون بحث آنها اساساً بحثی غیر از مسأله درآمدزایی اقتصادی بود و آماری هم که در ارتباط با سودآوری این سریال‌ها منتشر می‌شد، معمولاً آمار درستی نبود. محاسبه آن کار سختی نیست، چرا که وقتی تعداد فروش دی‌وی‌دی‌های آن محصول را با هزینه صرف شده برای تولید آن مقایسه می‌کنید، تعادلی میان آن نمی‌بینید. در حالی که از طرف سازندگان اعلام می‌شد این سریال‌ها محصولاتی پرسودی هستند! اما در هر صورت ورود سامانه‌های VOD به این عرصه رونق دوباره‌ای به شبکه نمایش خانگی داد و طبیعتاً وقتی سرعت تولید اثر بیشتر می‌شود، شما ممکن است تلفات هم بدهید، یعنی مثلاً سریالی ساخته می‌شود که از اساس ساخت آن غلط بوده است.

■ این غلط بودن تولید را ناظر بر بحث‌های محتوایی آن سریال‌ها می‌گویید یا از نظر اینکه نتوانسته‌اند از لحاظ مالی سودآور باشند؟

از هر دو منظر. سرمایه‌گذاران گاهی با اطلاعات غلطی که به آنها می‌رسد به دنبال ساخت اثر می‌روند؛ مثلاً به آنها می‌گویند فلان سریال خیلی فروش کرده، پس شما هم بیایید و روی این پروژه جدید سرمایه‌گذاری کنید. این آمار اشتباه در سینما هم به تهیه‌کننده‌ها داده می‌شود. خود ما وقتی «من سالوادور نیستم» را ساختیم و فروش بالایی کرد، در آن گفته بودند پول خود را به سینما بیآورید تا ظرف چند ماه ۲ برابر شود! خیلی از سرمایه‌ها با نوعی از تبلیغات به سمت سینما سرازیر شد اما واقعیت آن است که در سیستم تولیدی سینما ما زمان بازگشت سرمایه در بهترین حالت، حداقل بین یک تا دو سال است. شبکه نمایش خانگی نیز به همین شکل است و درگیر یک نوع هجوم سرمایه‌ها شد که در نهایت هم برخی که وارد این چرخه شدند، تصویری درست و واقعی از میزان سودآوری این شبکه نداشتند. گاهی اوقات آدم‌های درستی برای این کار انتخاب نشدند و بسیاری تصور کردند چون خودشان سرمایه دارند لزوماً می‌توانند تهیه‌کننده هم باشند. در این فضا بود که کم‌کم با همکاری صنف از جمله آی‌فیک به ساماندهی این فضا بویژه در حوزه تهیه‌کنندگانی که اقدام به ساخت سریال نمایش خانگی می‌کنند، پرداختیم تا آدم‌هایی در راس این حرفه قرار بگیرند که شغل اصلی آنها تهیه‌کنندگی است و از

احسان سالمی: گفت‌وگو با تهیه‌کننده‌های مثل سیدامیر پروین حسینی کار سختی است، بیشتر از آن جهت که او برخلاف بسیاری از تهیه‌کنندگان سینما و تلویزیون تمایل چندانی به گفت‌وگو ندارد و همین کار را برای ما سخت‌تر می‌کرد؛ با این همه به خاطر آنکه او یکی از اولین تهیه‌کنندگانی بود که وارد عرصه تولید سریال برای شبکه نمایش خانگی شد و البته به واسطه مسؤلیت‌ش به عنوان رئیس هیأت‌مدیره انجمن صنفی شرکت‌ها و موسسات فیلمسازی ایران (آیفیک)، سرافراز رفته‌یم تا در ارتباط با شبکه نمایش خانگی و فراز و نشیب‌های آن طی این سال‌ها گفت‌وگو کنیم.

■ شبکه نمایش خانگی و سامانه‌های VOD تا چند سال پیش در میان مخاطبان چندان جدی تلقی نمی‌شد اما به مرور با افزایش تولیدات این شبکه و دسترسی گسترده به اینترنت پرسرعت برای استفاده از محصولات این شبکه به شکل غیرفیزیکی، توسعه VODها طبیعی بود. شما هم یکی از اولین تهیه‌کنندگانی بودید که وارد این فضای تازه شدید. بحث نظارت بر تولیدات عرضه شده در این شبکه از چه زمانی آغاز شد و اصلاً چه شد که ضرورت نظارت بر آن احساس شد؟

بحث تولید اثر هنری خارج از ضوابط صداوسیما از سال‌ها قبل در میان فیلمسازان مطرح بوده است، چرا که وقتی شما برای سازمانی کار می‌کنید به شکل طبیعی باید مطابق سلیقه آن پیش بروید که این ممکن است برای هر کارگردانی قابل قبول نباشد. شبکه نمایش خانگی در واقع پاسخی به این نیاز بود که مرحوم سیدکمال طباطبایی اولین تهیه‌کننده‌ای بودند که وارد این فضا شدند و با «قلب یخی» اولین سریال شبکه نمایش خانگی را کلید زدند. در نتیجه یک بازار جدید برای تولید و عرضه محصولات تصویری به‌وجود آمد که قدم خیلی بزرگی برای مقابله با تهاجم فرهنگی بود، چون شبکه نمایش خانگی توانست بخشی از مخاطبان را که ممکن بود مخاطب برنامه‌های تلویزیون نباشند، با موضوعات و سوزو‌هایی که متعلق به فرهنگ خودمان است، درگیر کند. در کنار آن از منظر اقتصادی هم به عنوان ابزاری که بخش خصوصی می‌تواند همچون سینما در آن سرمایه‌گذاری کند، به چشم فیلمسازان و تولیدکنندگان محصولات نمایشی آمد.

■ ساخت ایران ۱» که سومین سریال شبکه نمایش خانگی به شمار می‌آید، از اساس با همین رویکرد ساخته شد که بتواند سریال‌های تولیدشده توسط شبکه‌های ماهواره‌ای را تحت تأثیر قرار دهد و اساساً سر و شکل سریال هم شبیه سریال‌هایی بود که در آن زمان در شبکه‌های ماهواره‌ای

عکس: مهدی افراخته

بود دلیل ورود برخی آدم‌های غیرمربط به فضای شبکه نمایش خانگی این است که بتوانند برای خود وجهت ایجاد کنند و اساساً به دنبال کسب سود مالی نیستند. نظر شما در این باره چیست؟

این یک واقعیت است که لزوماً ربطی به شبکه نمایش خانگی ندارد و از قدیم در سینما ما هم وجود داشته است. افرادی هستند که در عمل شغل مشخصی ندارند، مثلاً فردی دلال ارز است. شاید به لحاظ مالی وضع و زندگی خوبی داشته باشند ولی به دنبال رسیدن به یک جایگاه اجتماعی هستند. ما در سینما خودمان کسانی را داریم که به این دلیل به دنبال تهیه‌کنندگی یا سرمایه‌گذاری در سینما می‌آیند که بگویند کار فرهنگی می‌کنم! یعنی آن طرف نمی‌تواند به فرزندش بگوید دلال ارز هستم یا مثلاً رانت زمین داشتم؛ به جای آن می‌تواند خود را به عنوان سرمایه‌گذار و تهیه‌کننده سینما معرفی کند. پیش از این هم قانون سینما ایراداتی داشت که باعث ورود بیشتر چنین افرادی به این حوزه می‌شد؛ برای نمونه کسی که در ۳ فیلم سرمایه‌گذاری می‌کرد، مجوز تهیه‌کنندگی می‌گرفت؛ تصمیمی که اشتباه بود و البته اخیراً اصلاح شده است اما به طور کلی آدم‌هایی که به این روش وارد سینما می‌شوند به یک‌باره هم حذف می‌شوند، چون تهیه‌کنندگی یک کار حرفه‌ای است. شما حتی می‌بینید در یک مقطع زمانی، رسانه‌ها پر می‌شوند از اخباری در ارتباط با آدم‌هایی که به این طریق وارد سینما شده‌اند و برخی از آنها به عنوان نماینده تهیه‌کنندگان کشور در برنامه‌های تلویزیونی هم حضور پیدا می‌کردند! این به دلیل همان نکته‌ای است که قبلاً به آن اشاره کردم، یعنی وقتی سرعت و حجم کار بالا می‌رود، خواه ناخواه خطاهایی هم رخ می‌دهد ولی این مسأله هم به مرور در حال کمتر شدن است.

ادامه در صفحه ۸

■ درباره دستمزد نجومی بازیگران برای حضور در سریال‌های نمایش خانگی حرف و حدیث‌های بسیاری به گوش می‌رسد؛ شما در نخستین تجربه در نمایش خانگی با این معضل مواجه بوده‌اید؟

متأسفانه یک مشکل عمده‌ای که در تولید آثار نمایش خانگی با آن مواجهیم این است که برخی بازیگران این تصور را دارند که باید دستمزد بسیار بیشتری نسبت به حضور در تلویزیون بگیرند اما خدا را شکر این مشکل را در تولید سریال «اتکن» نداشتیم؛ زیرا نه بضاعت پرداخت دستمزد‌های نامتعارف را داریم و نه شخصاً اعتقادی به افزایش بی‌حساب و کتاب دستمزد‌های عوامل تولید در سینما داریم. ما معتقد افزایش بی‌حساب و کتاب دستمزد‌ها موجب به هم خوردن تعادل نسبی میان دستمزد‌ها در حوزه فیلمسازی و سریال‌سازی می‌شود که در نتیجه این اتفاق آسیب‌هایی جدی و جبران‌ناپذیری به بدنه تولید در سینما و تلویزیون وارد خواهد شد. در نتیجه درباره برخی بازیگران سینما و تلویزیون هم باید بگویم متأسفانه بخش قابل توجهی از بازیگران حال حاضر سینمای کشور که کار بازیگری را از سریال‌های تلویزیونی شروع کرده‌اند، به دلایل مادی، رغبتی برای حضور در سریال‌های صداوسیما ندارند که آسیب‌شناسی این موضوع خود نیاز به برپایی چندین جلسه کارشناسی دارد که امیدوارم با برپایی این جلسات به نتایجی که به نفع ارتقای کیفی آثار تلویزیونی و سینمایی باشد، دست پیدا کنیم.

گفت‌وگوی «وطن امروز» با ایرج محمدی، تهیه‌کننده تلویزیون و شبکه نمایش خانگی

بضاعت پرداخت دستمزد‌های نامتعارف را نداریم

است که برای تماشا سریال هیچ هزینه‌ای نمی‌پردازند اما در سینما و نمایش خانگی قضیه متفاوت است و بر همین اساس هم یکسری مسائل در ساخت آثار با یکدیگر متفاوت خواهد بود.

■ این تفاوتی که گفتید بیشتر در ممیزی‌های آثار تلویزیونی، سینما و نمایش خانگی به چشم می‌خورد؛ درست است؟

نه اصلاً اینطور نیست، زیرا برای تولید یک اثر در نمایش خانگی در تمام قدم‌ها با چالش‌ها و سختی‌های بسیاری مواجه خواهیم شد؛ از ماجرای دریافت پروانه ساخت گرفته تا پروانه نمایش همگی همان سختگیری‌هایی را دارد که برای تولید یک سریال تلویزیونی با آن روبه‌رو می‌شویم حتی چه بسا بیشتر! اما باید به این نکته اذعان کرد که به هر حال عرف سریال‌سازی در تلویزیون با سینما و نمایش خانگی تا حدودی متفاوت است و باید هم تا حدودی تفاوت داشته باشد، زیرا مخاطبان چنددهه میلیونی تلویزیون با مخاطبان آثار سینمایی قابل مقایسه نیستند.

■ به نظر می‌رسد همین تفاوت محدود عرفی در ساختن سریال‌های تلویزیونی و آثار سینمایی و نمایش خانگی طی چند سال اخیر منجر به تولید برخی آثار نازل و دم‌دستی در نمایش خانگی شده است.

ساخته شده در این عرصه و تفاوت با مدیوم تلویزیون گفته است.

■ شاید کمتر کسی انتظار داشت شما به عنوان یک تهیه‌کننده باسابقه سریال‌های مطرح تلویزیون، وارد عرصه پر پیچ‌وخم تهیه‌کنندگی نمایش خانگی شوید؛ به نظر می‌رسد این تجربه جدید خیلی تصمیم آسانی برای تان نبود!

دقیقاً همین‌طور است و حضور در شبکه نمایش خانگی یک چالش بزرگ و البته شیرین برای من به عنوان یک تهیه‌کننده تلویزیونی محسوب می‌شود اما سعی کرده‌ام به عنوان یک تهیه‌کننده حرفه‌ای هیچ‌گاه مدیوم اثر برایم مهم نباشد؛ اینکه سریال تلویزیونی باشد یا فیلم سینمایی برای نمایش خانگی. در واقع تلاش می‌کنم امور مربوط به ساخت سریال کار را بدرستی و بر اساس اصول حرفه‌ای انجام دهم و کم و کاستی در آثار به چشم نخورد.

■ به هر حال تفاوت نحوه تولید و پخش آثار در صداوسیما، سینما و نمایش خانگی انکارپذیر است.

اینکه نمی‌توان تفاوت تولید و پخش آثار در سینما، تلویزیون و نمایش خانگی را انکار کرد کاملاً مشخص است؛ به عنوان مثال فیلمساز در تلویزیون با یک مخاطب چند ده میلیونی مواجه

عباس اسماعیل‌گل: ایرج محمدی از تهیه‌کنندگان باسابقه صداوسیماست که آثار پر مخاطبی چون «ترس»، «منتم گریخت»، «دلواناز»، «درس‌های عظیم» و «دلدادگان» را در کارنامه خود دارد. او این روزها در جدیدترین همکاری خود

با حسین سهیلی‌زاده، سریال «مانکن» را به شبکه نمایش خانگی آورده است. ایرج محمدی در گفت‌وگو با «وطن امروز» درباره چالش‌های تولید در نمایش خانگی و همچنین مولفه‌های آثار